

Nr 632

av herr Westberg i Ljusdal m. fl.
om utbyggnad och modernisering av kraftverk i Indalsälven, m. m.

Frågan om ett bättre utnyttjande av Indalsälvens energitillgångar har varit föremål för studier, utredningar och diskussioner i flera sammanhang. Under våren 1974 inbjöd folkpartiorganisationerna i Jämtlands län till en studieresa efter Indalsälven med bl. a. besök vid olika kraftverk och överläggningar med kommunalmän, representanter för Vattenfall och andra kraftproducenter inom det berörda området. Under de diskussioner och överläggningar som ägde rum under resan och som slutfördes vid en större paneldiskussion i Östersund framkom att Indalsälven med bivattendrag är en av vårt lands största kraftälvar med f. n. en årsproduktion av 9,3 miljarder kilowattimmar (kWh). Teoretiskt kan ur älven uttas nästan lika mycket till eller totalt 18 miljarder kWh. Praktiskt räknar man i dag med att kunna ta ut 12–13 miljarder kWh. Detta senare värde har varit föremål för justeringar uppåt under årens gång beroende på utbyggnadsteknikens framsteg. Tillgången på andra kraftkällor kan tid efter annan ge varierande värderingar av vattenkraften. Den har dock på grund av ökade oljepriser och osäkerheten i frågan om kärnkraften blivit föremål för ökat intresse. De flesta av de för kraftproduktion betydelsefulla vattendragen är dock utbyggda, och det är ett starkt krav att några älvar och älvsträckor reserveras för bl. a. forskning och fritidsliv.

Utredningen Vattenkraft och miljö (SOU 1974:22) avgav i höstas ett betänkande om vattenkraftutbyggnad i Klarälven, Dalälven, Ljusnan, Ljungan och Indalsälven, där man rangordnat olika älvar och älvsträckor och angivit vilka som i första hand bör byggas och vilka som icke bör komma i fråga för kraftproduktion. I den slutliga rangordningen har de bedömda projekten fördelats på fyra klasser, 1–4, där klass 1 innebär att obetydliga hinder mot utbyggnad kan noteras och klass 4 att bevarandebeståndet är så högt att inte ens hög kraftnytta kunnat påverka slutresultatet. Till en 0-klass har de projekt förts för vilka inte något hinder för utförande anses föreligga och som därför inte heller varit föremål för bedömning. I denna sistnämnda klass ingår bl. a. tillbyggnaden av Krångede–Stadsforsen.

Då det med hänsyn till miljö- och övriga bevarandebeståndet inte kan bli fråga om att bygga ut älvar och älvsträckor med högt bevarandevärde är det desto angelägnare att kartlägga, vilka möjligheter till effektivisering av befintliga vattenkraftverk som är möjliga och ekonomiskt försvarbara. De förutsättningar som finns i redan exploaterade älvar och älvsträckor måste enligt vår mening tillvaratas. Många av de äldre kraftverken har en

förhållandevis låg utnyttjandegrad. Man måste även räkna med långa avställningstider på äldre stationer för ombyggnader och reparationer.

Kraftstationerna nedströms Storsjön i Indalsälven har en förhållandevis låg utbyggnadsgrad. De flesta av kraftstationerna kom till under tider då det gällde att under dygnets alla timmar krama så många kilowattimmar som möjligt ur älven. Älven reglerades hårt och har i dag ett årsmagasin på drygt fem miljarder m³, landets tredje efter Vänern och Stora Lule älv. Stationerna är med hänsyn till älvens medelvattenföring i allmänhet lågt utbyggda, dvs. att en del av dem har fullt upp med att försöka svälja medelvattenföringen och hindrar därmed älvens utnyttjande som toppkraftproducent. Moderna vattenkraftverk utbyggs nu för en vattenförbrukning av 3–5 ggr vattendragets medelvattenföring. Därigenom kan de effektivt bidra till effektregeringen under dygnet. Men nedströms Storsjön är älvens utbyggnadsgrad endast 1,1–1,75 ggr. Anläggningarna är också så pass gamla att under vissa tider aggregat är avställda för reparationer, varvid utnyttjandegraden t. o. m. går under 1. F. n. är den sammanlagda effekttillgången nedströms Storsjön 1 300 000 kW vid 13 kraftstationer med en genomsnittlig utbyggnadsgrad av 1,5 ggr medelvattenföringen. En utbyggnad till exempelvis 2,5 ggr skulle ge ett effekttillskott av ca 750 000 kW. Vattenmagasinen finns redan. I en del fall måste dock nya vattendomar till. Till detta finns säkerligen goda möjligheter, eftersom olägenheterna i den redan utbyggda älven bör bli små.

En sådan utbyggnad, som här nämnts, skulle tillföra samhället betydande energiresurser till ett rimligt pris och bli av stort värde för den berörda bygden. Om- och tillbyggnaden bör kunna genomföras under en tidsrymd av 10 år och därmed tillföra bygden kring älven betydande sysselsättningsmöjligheter under motsvarande tid. Härigenom skulle sysselsättningsläget i den del av Jämtland, som har särskilda svårigheter, väsentligt förbättras.

Indalsälvens nedre lopp strax nedströms länsgränsen till Västernorrlands län uppvisar en topografi, som ger goda förutsättningar för anläggande av pumpkraftverk. Bergen reser sig här brant till ca 400 m över älvens yta, och bakom bergen utbreder sig högplatåer med mindre sjöar på avståndet 2–3 km från älven och på höjdlägen av ända upp till 375 m över älven. Pumpkraftverk med denna stora fallhöjd kan få en betydande storlek, 500 000–1 000 000 kW, och billig nattkraft kan förvandlas till värdefull dagkraft. Det är därför angeläget att även förutsättningarna för byggande av pumpkraftverk blir föremål för utredning.

De aktuella kraftverken nedströms Storsjön har olika ägare, Krångede AB, BÅKAB, Stockholms stad och Vattenfall. Därför finns det vissa problem med att samordna intressena och åstadkomma en gemensam lösning som ger mesta möjliga energitillskott till gagn för energiförsörjningen i vårt land.

Det är därför angeläget att statsmakterna vidtar åtgärder för att få till stånd den utbyggnadsgrad som ger maximal kraftproduktion. Vi finner det vara ett viktigt samhällsintresse att regeringen genom överläggningar med

de berörda kraftverksproducenterna får till stånd ett utbyggnadsprogram i Indalsälven och att man även får en undersökning av förutsättningarna och möjligheterna för byggande av i första hand ett pumpkraftverk i Indalsälvens nedre del.

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen begär

1. att regeringen tar initiativ till omedelbara överläggningar med de berörda kraftproducenterna i Indalsälven för att få till stånd en snar utbyggnad och modernisering av berörda kraftverk i syfte att bättre tillvarata älvens energitillgångar,
2. att förutsättningarna för byggande av pumpkraftverk i älvens nedre del görs till föremål för undersökning så snart ske kan.

Stockholm den 22 januari 1975

OLLE WESTBERG (fp)

i Ljusdal

CECILIA NETTELBRANDT (fp)   ROLF SELLGREN (fp)

RUNE ÅNGSTRÖM (fp)